

Nota 60.2

december 1960.

RIJKSWATERSTAAT

DIRECTIE WATERHUISHOUDING EN WATERBEWEGING

AFD. STUDIEDIENST VLISSINGEN.

OVER DE PLAATSBEPALING
VAN EEN NIEUWE VERRHAVEN
AAN DE PERKPOLDER.

Aantal pagina's: 6

Aantal bijlagen: 4

Over de plaatsbepaling van een nieuwe veerhaven aan de
Perkpolder.

Het gebied nabij de Perkpolder (zie bijlage 1 en 2) staat onder invloed van enerzijds het sterk wisselende gebied van de Platen van Ossenissee (zie bijlage 3 en 4), anderzijds het wisselende geulenstelsel bovenstrooms van het Oude Hoofd (zie bijlage 3 en 4). De ontwikkeling van deze beide riviergedeelten is bovendien onderling afhankelijk.

In de omgeving van de huidige veerhaven te Perkpolder moet dus rekening gehouden worden met een op langere termijn moeilijk te benaderen complex van wijzigingen die periodiek plaats vinden in het bed van de Westerschelde in het gebied tussen Hoedekenskerke en de Zimmermanpolder.

Het is dan ook niet mogelijk betreffende het voor de Perkpolder gelegen platengebied voorspellingen te geven die een grote mate van zekerheid bezitten.

Op een drietal door het arr. Terneuzen gestelde vragen kunnen evenwel de volgende beschouwingen worden gegeven. Na deze beschouwingen worden nog enkele opmerkingen gemaakt over zaken die niet in direct verband staan met de vragen van het arrondissement Terneuzen.

Vraag 1. Kan men de bestaande haven vergroten zonder het risico te lopen, dat deze minder goed bruikbaar is door een verondieping zoals die zich thans manifesteert op ca. 500 m uit de haven?

De haven bevindt zich thans in een drempelgebied; afhankelijk van bovengenoemde factoren is dit aan periodieke wijzigingen onderhevig.

Uit lodingen is gebleken dat sinds kort de as van het Zuidergat benedenstrooms van het Oude Hoofd zich langzaam westwaarts beweegt. Het is mogelijk dat de linkeroever van het Zuidergat deze beweging zal volgen, waardoor de voor de veerboten hinderlijke uitloper van het platengebied van Ossenissee zich in de nabije toekomst zal kunnen terugtrekken.

Gezien de periodieke wijzigingen in het systeem van geulen en platen moet het evenwel als vrijwel zeker worden beschouwd dat deze zandplaat zich later weer in oostelijke richting zal uitbreiden, waardoor wederom een hindernis vóór de haven zal ontstaan. Slechts ingrijpende wijzigingen in het rivierbed (rectificatie, normalisatie) zullen deze periodiciteit misschien kunnen voorkomen.

Het is evenwel mogelijk om direct voor de haven een grotere diepte te verkrijgen. Uit de situatie blijkt namelijk dat de ligging van de geul voor de haven langs de oever ten westen van de veerhaven bepaald wordt door een aantal hoofden. De havenmond ligt thans t.o.v. de koppenlijn door deze hoofden te ver landwaarts; het uitbouwen van havenhoofden, die voldoende ver reiken zal de breedte van de geul verkleinen, waardoor grotere diepten zullen ontstaan. Het realiseren van een diepte van 9 m - N.A.P. (die voor de vaart met de veerboten wordt gewenst) zal dan wellicht zonder baggeren mogelijk zijn. Het uitbouwen van havenhoofden zal vermoedelijk weinig invloed uitoefenen op de ligging van de uitstekende punt van de zandplaat voor de haven, aan de overzijde van de evengenoemde geul, daar deze punt onder invloed staat van het Zuidergat. Bij uitgebouwde havenhoofden zou de baggeractiviteit zo nodig wellicht naar deze punt kunnen worden verplaatst, hoewel betwijfeld kan worden of dit veel effect kan hebben.

Het uitbouwen van de havenhoofden heeft als nadeel, dat deze moeten worden aangelegd op sinds kort los afgezet materiaal (gevaar voor oevervallen), zodat een bescherming van de koppen tegen de stroomaanval aan hoge eisen moet voldoen. Een ander bezwaar is dat de havenhoofden bij een naar het westen gezwaaide ligging van het Zuidergat door de hoofdstroom zullen worden aangevallen, hetgeen op grond van de genoemde periodiciteit zeker moet worden verwacht. Deze nadelen moeten overigens niet overschat worden daar elke meer oostelijk gelegen haven deze nadelen in nog sterkere mate zal bezitten. De stroomaanval op het oevergedeelte rond de bestaande haven zal waarschijnlijk niet zo hevig worden als in het verleden,

(bezinkingen tegen deze stroomaanval werden verdeeld over enkele perioden aangebracht in de jaren 1840 - 1920, zie bijlage 2) onder meer door een verdere inscharing van het Zuidergat bovenstrooms Walsoorden.

Vraag 2. Wat kan opgemerkt worden ten aanzien van de bouw van een nieuwe haven in het gebied tussen de bestaande haven en het Oude Hoofd (zie bijlage 1).

Een dergelijke haven, die grotendeels buitendijks zou kunnen worden aangelegd, heeft enkele aantrekkelijke aspecten vergeleken met de bestaande haven. Het belangrijkste voordeel is de ligging buiten het drempelgebied en aan een doorgaande diepe geul.

De oever tussen de bestaande haven en het Oude Hoofd is evenwel niet stabiel, maar verandert periodiek, afhankelijk van de ligging van het Zuidergat. Een uitgebouwde haven zal periodiek aan stroomaanval bloot staan, hoewel voor verzanding van de havenmond in het huidige stadium niet behoeft te worden gevreesd.

Dat deze stroomaanval tot de aanleg van uitgebreide voorzieningen zal nopen, blijkt uit de aanwezigheid van de oeverwerken die in perioden van stroomaanval bij de hoek van de Perkpolder ondanks de betrekkelijk beschutte ligging, moesten worden aangelegd; zie bijlage 2.

Verder mag niet uit het oog worden verloren dat de ondergrond in dit gebied geologisch zeer jong is; de bovenste 10 m zijn zelfs eerst in deze eeuw afgezet. Het gevolg hiervan is, dat reeds nu bij een beperkte stroomaanval aan deze oever vallen voorkomen.

Nautisch is een haven nabij het Oude Hoofd wellicht eveneens minder wenselijk. Bij een sterk gebogen ligging van het Zuidergat rond het Oude Hoofd was dit destijds een van de meest beruchte punten in de scheepvaartweg naar Antwerpen. Gelet op enerzijds de mogelijke ontwikkeling van de geul rond het Oude Hoofd en anderzijds de toenemende grootte van de zeeschepen (tot 50.000 ton) moet worden verwacht, dat in de

toekomst de vroegere reputatie van het Oude Hoofd nog zal worden overtroffen. Voor de moeizaam het Oude Hoofd rondende schepen zal het bezwaarlijk zijn ook nog aandacht te moeten schenken aan dwars op de hoofdstroom in- en uitvarende veerbotten (de kruisende schepen moeten voorrang verlenen). Ook voor de veerbotten zelf zal het trouwens niet eenvoudig zijn in dit turbulente gebied te manoeuvreren.

Een haven nabij het Oude Hoofd zou in verband met de ligging t.o.v. de stroom een wijde mond moeten verkrijgen, waardoor de aanslibbing zeer in de hand wordt gewerkt.

Reeds in de dertiger jaren hebben de Rijkswaterstaat en het Loodswezen met betrekking tot de aanleg van de huidige veerhaven zich uitgesproken tegen een oostelijke ligging.

Vraag 3. Hoe ver kan een nieuwe haven naar buiten worden gebouwd in verband met het ontstaan van neren, waardoor de havendammen in verband met de slechte grondslag zouden kunnen worden aangetast?

Zoals uit de beschouwing onder 2 reeds is gebleken, zal het niet mogelijk zijn in het gebied tussen de bestaande veerhaven en het Oude Hoofd een haven buitendijks zodanig te situeren dat er geen gevaar bestaat voor aantasting van de havendammen. Een behoorlijke verdediging zal hoe dan ook noodzakelijk zijn. De omvang van deze verdediging zal bij het verplaatsen van de veerhaven in oostelijke richting steeds toenemen.

Opmerking 1.

Een normalisatie van dit gedeelte van de Westerschelde zou voor de veerverbinding gunstig zijn. Daar bij een normalisatie de doorgaande scheepvaartgeul gescheiden wordt van de bankengebieden zou alsdan het platengebied van Ossenisse door een dam worden omgeven die alleen bovenstrooms verbinding dient te hebben met de oever en wel ongeveer ter plaatse van de huidige veerhaven. Deze dam zou dan de linkeroever van het Zuidergat volgen, waardoor de mogelijkheid ontstaat een nieuwe veerhaven aan het hoofdvaarwater te projecteren; de vaarweg zou dan aanzienlijk korter kunnen worden. Er zijn evenwel geen

aanwijzingen dat een normalisatie spoedig plaats zal vinden, zedat deze mogelijkheid voor het verplaatsen van de veerhaven voorlopig niet aan de orde is.

Wellicht is het mogelijk op deze wijze, los van normalisatieplannen, een veerdam uit te bouwen, waardoor de vaarafstand aanzienlijk kan worden bekort. Een uitgebreide studie zal dan evenwel noodzakelijk zijn.

Opmerking 2.

Ook zonder normalisatie zou het echter mogelijk zijn een nieuwe veerhaven op de in opmerking 1 gesuggereerde plaats te projecteren, nl. op een kunstmatig eiland, met de Zeeuws Vlaamse oever verbonden door een brug. De hoge kosten van de brugverbinding (meer dan f 1 miljoen per 100 m) zijn redenen voor het verwerpen van dit plan.

Opmerking 3.

De vooruitstekende vorm van het Oude Hoofd veroorzaakt een sterke verstoring van de waterbeweging, waardoor de ligging van de geul en de oevers ter plaatse aan veranderingen onderhevig zijn.

Volgens laboratoriumproeven (Waterloopkundig Laboratorium, rapport M 610) is een (onder water) in lengteprofiel flauw hellend hoofd gunstiger dan een hoofd met een betrekkelijk steile kop, zoals het Oude Hoofd.

Het is wellicht wenselijk een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheid om het Oude Hoofd een flauwere helling te geven, overeenkomstig de geprojecteerde vaste punten aan het Zuid-Sloe. Een minder sterke verstoring van het stroombeeld zal alsdan het gevolg zijn, de scheepvaartmoeilijkheden zullen (grotendeels) kunnen worden voorkomen en de hoofdgeul zal een meer stabiele ligging verkrijgen, waardoor de uitloper van de platen van Ossensisse zich mogelijk in voldoende mate terug zal trekken, hetgeen voor de veerhaven aan de Perkpolder een gunstiger situatie zou betekenen.

Samenvatting

Een normalisatie van de Westerschelde zal nabij de Perkpolder een gunstige situatie kunnen scheppen voor de aanleg van een nieuwe veerhaven aan het Zuidergat. Een dergelijke normalisatie is echter voorlopig niet aan de orde. Wellicht is een dergelijke oplossing ook los van een normalisatie te verwezenlijken.

Het zou ook mogelijk zijn een nieuwe veerhaven aan te leggen op een kunstmatig eiland aan het Zuidergat; de verbinding met Zeeuwsch-Vlaanderen zou dan een brug moeten zijn. Gezien de grote kosten van deze brug komt dit plan niet voor realisering in aanmerking.

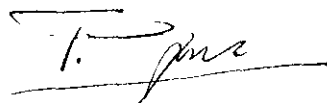
Een verplaatsing van de veerhaven aan de Perkpolder naar het oosten zal niet een bij voortduring gunstige toestand doen ontstaan, aangezien men het hier wisselende geulenstelsel van de Westerschelde niet in de hand heeft.

Gezien ook de vele bezwaren, die tegen een nieuwe veerhaven zijn in te brengen (strooomaanval, oevervallen, scheepvaartbeweging) en waarbij vooral de aandacht gevestigd dient te worden op de hoge kosten van een oeververdediging die bij een naar het oosten verplaatste haven het gevolg zullen zijn, dient de voorkeur uit te gaan naar het vergroten van de huidige veerhaven en het uitbouwen van de havenhoofden, dit laatste om het baggerwerk vóór de havenmond (goeddeels) te voorkomen.

De uitloper van het bankengebied van Ossenissee is weliswaar hinderlijk voor de vaart met de veerboot, doch dit zal men (periodiek) dienen te accepteren. Overigens is deze uitloper eerst sinds enkele jaren hinderlijk, terwijl er aanwijzingen zijn dat hij eerlang zal retireren.

Reconstructie van het Oude Hoofd volgens een flauw hellend profiel (dit wijkt dus af van het plan van omstreeks 1950) kan het stroombeeld ter plaatse verbeteren en de uitloper van de platen van Ossenissee wellicht doen opruimen.

Vlissingen, 21 februari 1961.
De Ingenieur 1e klasse,

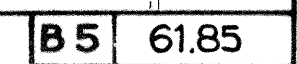
Staat van bijlagen behorende bij nota 60.2. van dec. 1960

Over de plaatsbepaling van een nieuwe
veerhaven aan de Perkpolder.

Bijl. nr.	Omschrijving	schaal	For- maat	Stam- boek nr.
1	Plannen veerhaven Perkpolder. Situatie diepte- en hoogtelijnen in dm t.o.v. N.A.P.	1:25000	B5	61.85
2	Oeverlodingen 1900 t/m 1959. Grafieken-dieptelijnen t.o.v. N.A.P.	1:5000	A3	61.84
3	Chronologie der aslijnen sedert 1800 van Middelgat-Zuidergat c.a.	1:50000	A2	61.86
4	Hydrografische opnamen 1800-1952. Opname Rijkswaterstaat 1959. Dieptelijnen t.o.v. G.L.L.W.S. = N.A.P. - 2.60 m.	1:50000	A2	61.88

16-2-1950 GET.	SCHAAL 4:25 000		
GEZ. <i>V.W.</i> GEK. <i>Ge.</i> AKK. <i>Ge.</i>	LODINGEN WESTERSCHDEL IN 2 BLADEN - BLAD	B5	61.85

VERKLEIND VAN TEKENINGEN MET
SITUATIES DIEPTE- EN HOOGTELIJNEN
OP SCHAAAL 1:40 000
(TEKENING NRS: BLAD1-C5.60.7,
BLAD2-C6.60.2 EN BLAD3-C6.60.4)

RIJKSWATERSTAAT
DIRECTIE WATERHUISHOUDING EN WATERBEWEGING
AFDELING STUDIEDIENST VLISSINGEN

ZEEUWSCH VLAANDEREN

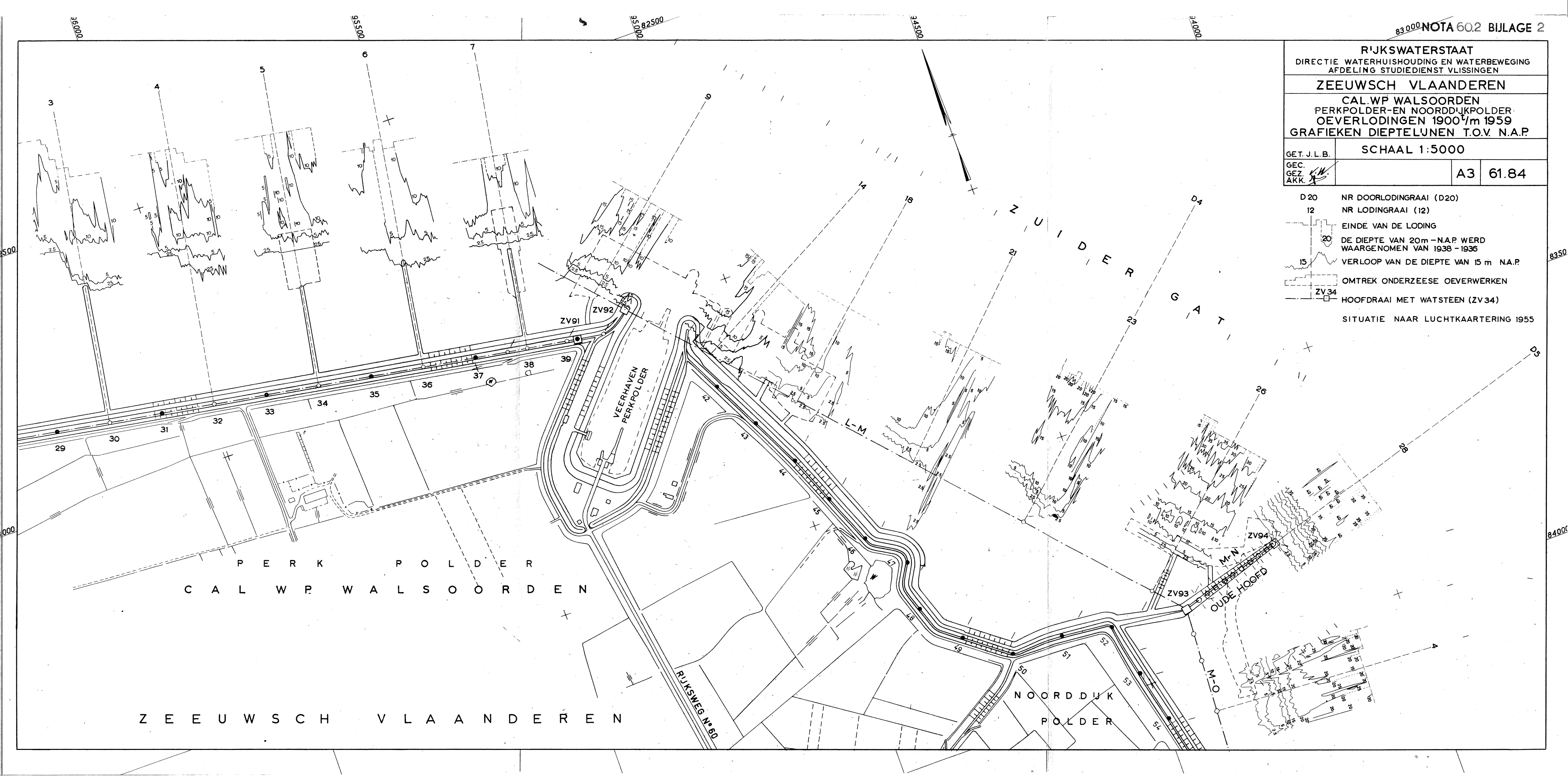
CAL WP WALSOORDEN
PERK POLDER-EN NOORDDIJKPOLDER
OEVERLODINGEN 1900 t/m 1959
GRAFIEKEN DIEPTELIJNEN T.O.V. N.A.P.

GET. J. L. B.
GEC. *[Handwritten Signature]*
GEZ. *[Handwritten Signature]*
AKK. *[Handwritten Signature]*

SCHAAL 1:5000

A3 61.84

D 20 NR DOORLODINGRAAI (D20)
12 NR LODINGRAAI (12)
EINDE VAN DE LODING
20 DE DIEPTE VAN 20m - N.A.P. WERD
WAARGENOMEN VAN 1938 - 1936
15 VERLOOP VAN DE DIEPTE VAN 15 m N.A.P.
OMTREK ONDERZEESE OEVERWERKEN
ZV 34 HOOFDRAAI MET WATSTEEN (ZV34)
SITUATIE NAAR LUCHTKAARTERING 1955

RUKSWATERSTAAT
DIRECTIE WATERHUISHOUDING EN WATERBEWEGING
AFDELING STUDIEDIENST VLISSINGEN

WESTERSCHDELDE

CHRONOLOGIE DER ASLUNEN SEDERT 1800
VAN MIDDELGAT - ZUIDERGAT C.A.

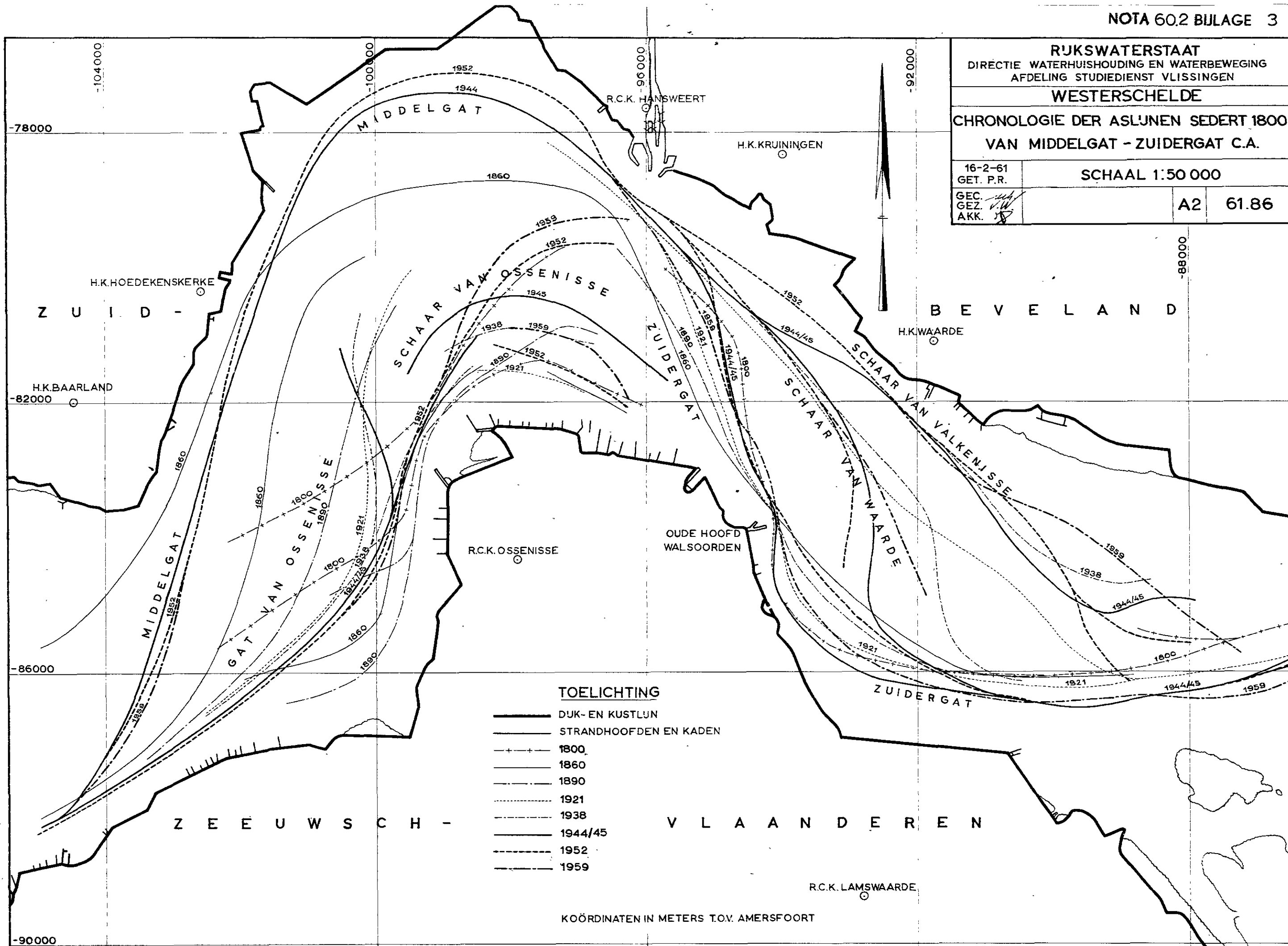
16-2-61
GET. P.R.

SCHAAL 1:50 000

GEC. *[initials]*
GEZ. *[initials]*
AKK. *[initials]*

A2

61.86

TOELICHTING

- DIJK- EN KUSTLIJN
- STRANDHOOFDEN EN KADEN
- 1800
- 1860
- 1890
- 1921
- 1938
- 1944/45
- 1952
- 1959

KOÖRDINATEN IN METERS T.O.V. AMERSFOORT

